

भारत का राजपत्र

The Gazette of India

भारतनुं राजपत्र

ब्रह्माधारण
EXTRAORDINARY
असाधारण

भाग-४ खण्ड-१

PART VIII Section 1

भाग ८ विभाग-१

प्राधिकारसे प्रकाशित
PUBLISHED BY AUTHORITY
अधिकारस्थी प्रकाशित

नं.-१] नई दिल्ली, सोमवार, 19 दिसम्बर, 1994/28 अग्रहायण, 1916 (शक) [खंड-10

No.-1] NEW DELHI, MONDAY, DECEMBER 19, 1994/28 AGRAHAYAN, 1916 (SAKA) [Vol-10

खंड-१] नवी दिल्ली, सोमवार, १९ डिसेंबर, १९९४/२८ अग्रहायण, १९१६ (शक) [वोल्यूम-१०

इस भागमें भिन्न पृष्ठ संख्या दी जाती है, जिस की यह अलग संकलन के रूप में रखा जा सके।
Separate paging is given to this Part in order that it

may be filed as a separate compilation.

आ भागने अलग पाना नंबर आपेक्षा छे, जेथी ते अलग संचल तरीके फ़ाइल करी शकाशे।

विधि, न्याय और कंपनी कार्य मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, 19 दिसम्बर, 1994/28 अग्रहायण, 1916 (शक)

(1) दि शिड्युल कास्ट एन्ड शिड्युल ट्राइब्स (प्रिवेशन ओफ अट्रोसीटीज) एक्ट, 1989 (सन 1989 का अधिनियम संख्यांक 33),
(2) दि हिन्दु मेरेज एक्ट, 1955 (सन 1955 का अधिनियम संख्यांक 25), (3) दि जुवेनाइल जस्टिस्यूक्ट, 1986 (सन 1986 का अधिनियम संख्यांक 53), (4) दि प्रिवेशन आफ करण्यान एक्ट, 1988 (सन 1988 का अधिनियम संख्यांक 49) के निम्नलिखित गुजराती अनुवाद राष्ट्रपति के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और प्राधिकृत पाठ (केन्द्रीय विधि) अधिनियम, 1973 (सन 1973 का 50) की धारा 2 के खंड (क) के अधीन उसके गुजराती भाषा में प्राधिकृत पाठ समझे जायेंगे :-

अ. सा. गेझेट-भाग-४-२१८।-।

(Price Rs. 5.00)

GAZETTE OF INDIA, EXTRAORDINARY

(PART-VIII)

MINISTRY OF LAW, JUSTICE AND COMPANY AFFAIRS

(Legislative Department)

New Delhi, dated 19th December, 1994 / 28 AGRAHAYAN, 1916 (SAKA).

The Translations in Gujarati of the following, namely :-(1) The Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989, (33 of 1989)(2) The Hindu Marriage Act, 1955 (25 of 1955), (3) The Juvenile Justice Act, 1986 (53 of 1986), (4) The Prevention of Corruption Act, 1988 (49 of 1988) are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be Authoritative Texts thereof in Gujarati under clause (a) of section 2 of the Authoritative Translations (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

વિધિ, ન્યાય અને કંપની કાર્ય મંત્રાલય

(વિદ્યાર્થી વિભાગ)

નવી દિલ્હી, ૧૬ ડિસેમ્બર, ૧૯૯૪/૨૮ અગ્રહાયણ, ૧૯૧૬ (શક).

- (૧) દી શિડચુંડ કારટસ એન્ડ શિડચુંડ ટ્રોધિઝ (પ્રિવેન્શન ઓફ એટ્રોસીટીઝ) એકટ, ૧૯૮૯ (સન ૧૯૮૯નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૩૩),
- (૨) દી હિંદુ મેરોજ એકટ, ૧૯૮૫ (સન ૧૯૮૫ નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૨૫), (૩) દી જુયેનાઇલ જર્સીસ એકટ, ૧૯૮૬ (સન ૧૯૮૬ નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૫૩), (૪) દી પ્રિવેન્શન ઓફ કરાશન એકટ, ૧૯૮૮ (સન ૧૯૮૮ નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૪૮), નું ગુજરાતી ભાષાંતર આથી રાખ્યું પત્રના માધ્યિકાર હેઠળ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આયે છે અને માધ્યિકૃત પાઠ (કેન્દ્રીય કાયદા) અધિનિયમ, ૧૯૭૩ (સન ૧૯૭૩ ના ૫૦માં) ની ઉલ્લંઘન ન થાયા.
- (૫) હેઠળ તે, તેણા માધ્યિકૃત ગુજરાતી પાઠ છે એમ ગણાશે.

હિન્દુ લગ્ન અધિનિયમ, ૧૮૫૫.

આનુકૂળણિકા

પ્રાર્થિક

કથમો

૧. ટૂંકી સંશા આને વ્યાપિત.
૨. અધિનિયમ બાગુ પડવા બાબત.
૩. વ્યાખ્યા.
૪. અધિનિયમની સર્વોપરિ આસર.

હિન્દુ લગ્નો

૫. હિન્દુ લગ્ન માટેની શરતો.
૬. (૨૮ કરી.)
૭. હિન્દુ લગ્નની વિધિઓ.
૮. હિન્દુ લગ્નોની નોંધણી.

દામપત્ર હોંનું પુનઃસ્થાપન આને ન્યાયિક આલગતો

૯. દામપત્ર હોંનું પુનઃસ્થાપન.
૧૦. ન્યાયિક આલગતો.
૧૧. ૨૮ લગ્નો.
૧૨. ૨૮ થવાને પાત્ર લગ્નો.
૧૩. છૂટાછેડા.
૧૩૫. છૂટાછેડાની કાર્યવાહિમાં વૈકલ્પિક રાહિત.
૧૩૬. પરસ્પરની સંમતિથી છૂટાછેડા લેવા બાબત.
૧૪. લગ્ન થયા પછીના એક વર્ષની અંદર છૂટાછેડા માટેની આરજ કરી શકણે નહિ.
૧૫. છૂટાછેડા લીધેલી વક્તિઓ ક્યારે પુનલગ્ન કરી શકે ?
૧૬. ૨૮ અથવા ૨૮ થવાને પાત્ર લગ્નોથી થેયા બાળકોની ઓરસતા.
૧૭. ટ્રિપટિન્ન અથવા ટ્રિપટિનીન્ન માટેની શિક્ષા.
૧૮. હિન્દુ લગ્ન માટેની આમુક બીજી શરતોના ઉલ્લંઘન માટેની શિક્ષા.

હકુમત આને કાર્યરીતિ

૧૯. ક્યા ન્યાયાબ્યન્દે આરજ કરવી જોઈશે.
૨૦. આરલેની વિગતો આને ખરાઈ.

૨૧. સન. ૧૯૦૮નો પમો આધિનિયમ લાગુ પાડવા બાબત.
 ૨૨. આમૂક કેસોમાં આરાલે બીજાને તબદીલ કરવાની સર્તા.
 ૨૩. આધિનિયમ હેઠળની આરજેની ઈન્સાહી કાર્યવાહી આને નિકાલ સંબંધી ખાસ જોગવાઈ.
 ૨૪. દસ્તાવેજ પૂરવો.
 ૨૫. કાર્યવાહીઓ બંધ બારણે ચલાવવી આને તે છાપી કે ગ્રસિધ્ય કરી શકશે નહિ.
 ૨૬. કાર્યવાહીઓમાં હુકમનામું.
 ૨૭. છૂટાછેડા આને એન્ય કાર્યવાહીઓમાં પ્રતિવાહી માટે રાહત.
 ૨૮. કાર્યવાહી ચાલુ હોય તે દરમિયાન ભરણુપોષણ આને કાર્યવાહીનું ખર્ચ.
 ૨૯. કાયમી ઓરાકી-પોષાકી આને ભરણુપોષણ.
 ૩૦. બાળકોનો હવાલો.
 ૩૧. મિલકતની વ્યવસ્થા.
 ૩૨. હુકમનામા આને હુકમો સામે જાપીલ.
 ૩૩. હુકમનામા આને હુકમોનો જામલ.
- આપવાદો આને ૨૬ કરવા બાબત
૩૪. શાપવાદ.
 ૩૫. (૨૬ કરી)

હિન્દુ લગ્ન અધિનિયમ, ૧૯૮૫.

(સન ૧૯૮૫નો રૂપમાં)

[૧૮મી મે, ૧૯૮૫.]

(મન ૧૯૮૩ના ડિસોબર મહિનાની ૩૧મી તારીખે અમલમાં લાગુ તે પ્રમાણે)

હિન્દુઓના લગ્ન સંબંધી કાયદા સુધારવા અને સંહિતાબદ્ધ કરવા માટે અધિનિયમ.

સંક્ષેપે, ભારતના ગસ્તુરાજ્યના છઢા વર્માની નીચે પ્રમાણે અધિનિયમ કર્યો છે :—

પ્રારંભિક

૧. (૧) આ અધિનિયમ હિન્દુ લગ્ન અધિનિયમ, ૧૯૮૫ ક્રેચેશે.

કૃતી મંત્ર
અને વ્યવિધિ.

(૨) તે, જમ્મુ અને કશમીર રાજ્ય સિવાયના સમગ્ર ભારતને લાગુ પડે છે અને ને રાજ્યશોનોને આ અધિનિયમ લાગુ પડતો હોય તાં કાયમી વસવાટ કરતાં હોય છતાં સાધરણ રાજ્ય શોનોની બાબત હોય તેવા હિન્દુઓને પણ તે લાગુ પડે છે.

અધિનિયમ
લાગુ પણ
બાબત.

૨. (૧) આ અધિનિયમ નીચે જાણવેલી વ્યક્તિઓને લાગુ પડે છે :—

(ક) વીરશીલ, વિગ્યાયત અથવા ગ્રલ્બિસમાન, પ્રાર્થના સમાજ કે આર્થિક સમાજના અનુયાયી સહિત હિન્દુ બર્માના એઈપણ સ્વરૂપમાં બાબત વિકસિત રૂપમાં હિન્દુ હોય તે એઈ વ્યક્તિ,

(ખ) ધર્મ બૌદ્ધ, જૈન અથવા શીખ હોય તે એઈ વ્યક્તિ, અને

(ગ) આ અધિનિયમ લાગુ પડતો હોય તેવા રાજ્યશોનોની કાયમી વસવાટ કરતી હોય અને ધર્મ મુસ્લીમ, પ્રિસ્લી, પારસ્સી અથવા યહુદી ન હોય તેવી બીજી કોઈપણ વ્યક્તિ, સિવાય કે આ અધિનિયમ પસાર કરવાનાં આવ્યો ન હોત તો એવી વ્યક્તિને, આ અધિનિયમમાં તાજવીલ કરેલી બાબતો પૈકી કોઈ બાબતના સંબંધમાં હિન્દુ કાયદો અથવા તેના ભાગ તરીકે એઈ રૂક્હિકે પ્રથા લાગુ પડત નહિ એવું સાબિત થાય.

સ્પાઠીકરણ.—નીચેની વ્યક્તિઓ યથાપ્રસંગ, ધર્મ હિન્દુ, બૌદ્ધ, જૈન અથવા શીખ છે :—

(ક) જેના માતા-પિતા બને ધર્મ હિન્દુ, બૌદ્ધ, જૈન અથવા શીખ હોય તેવું એઈ ઔરસ અથવા અનૌરસ બાળક;

(ખ) જેના માતા-પિતા પૈકીનું કોઈ, ધર્મ હિન્દુ, બૌદ્ધ, જૈન અથવા શીખ હોય અને જેને એવા માતા-પિતા, ને આદિજાતિ, સમૃદ્ધાય, સમૂહ અથવા કુટુંબના હોય કે ભૂતકાળમાં હોય, તેના સભ્ય તરીકે ઉછેરવામાં આવ્યું હોય તેવું એઈ ઔરસ અથવા અનૌરસ બાળક; અને

(ગ) જેણે ધર્માન્તર કરી અથવા ફરીથી ધર્માન્તર કરી હિન્દુ, બૌદ્ધ, જૈન અથવા શીખ ધર્મ સ્વીકર્યો હોય તે વ્યક્તિ.

(૨) પેટ્રા-કલમ (૧) મા ગમે તે મળકૂર હોય તે છતાં, આ અધિનિયમનો એઈપણ મળકૂર, કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્યપત્રમાં અહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરીને, અન્યથા આદેશ ન કરે તો, સંવિધાનની કલમ ઉદ્દિનના ખંડ (૨૫) ના અથી મુજબની એઈ અનુસૂચિત આદિજાતિના સભ્યોને લાગુ પડશે નહિ.

(૩) આ અધિનિયમના એઈપણ ભાગમાં “હિન્દુ” એ શબ્દનો અર્થ, એઈ વ્યક્તિ ધર્મ હિન્દુ ન હોય છતાં, જેણે આ કલમની જોગવાઈઓની રૂએ, આ અધિનિયમ લાગુ પડતો હોય તેનો ને શબ્દમાં સમાવેશ થાય છે, તેમ કરવામાં આવશે.

૩. આ અધિનિયમના, સંદર્ભથી અન્યથા અપેક્ષિત ન હોય તો,—

અધ્યાત્મ.

(ક) “રીવાન” અને “પ્રથા” એ શબ્દપ્રોત્સાહન, લાંબા સમયથી સતત અને એક ભરખો પણાતો હોવાને કારણે ને નિયમનો એઈ સ્થાનિક વિસ્તાર, આદિજાતિ, સમૃદ્ધાય, સમૂહ અથવા કુટુંબના હિન્દુઓમાં અભદ્રાના જેવી પ્રભાવ હોય નાસા.—ભાગ—૮—ગેઝેટ—૨૧૮૧—૬

તેવા નિયમનો નિર્દેશ કરે છે;

પરંતુ તે નિયમ નિશ્ચિત હોવો જોઈએ અને તે ગેરવ્યાજબી અથવા જાહેર નીતિ વિવ્યાખનો હોવો જોઈએ નહિં; અને

વધુમાં, માત્ર કોઈ કુટુંબને લાગુ પડતો હોય તેવા નિયમની બાબતમાં, તે કુટુંબ, તે નિયમ પાળવો બંધ કરો હોવો જોઈએ નહિં;

(ખ) “જિલ્લા ન્યાયાલય” એટલે જે વિસ્તાર માટે શહેર દીવાની ન્યાયાલય હોય તાં તે ન્યાયાલય અને બીજા કોઈ વિસ્તારમાં અસલ હકૂમતવાળું મુખ્ય દીવાની ન્યાયાલય અને તેમાં, રાજ્ય સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જાહેરનાનું પ્રસ્તિધ્ય કરીને, આ અધિનિયમમાં તજવીજ કરેલી બાબતોના સંબંધમાં જે દીવાની ન્યાયાલયને, હકૂમત બરાવતા ન્યાયાલય તરીકે નિર્દિષ્ટ કરે, તે ન્યાયાલયનો સમાવેશ થાય છે.

(ગ) “એક વોહીનું સગપણું” અને “બિન્નોદર સગપણું”—જાયારે બે વિકિતઓ એક જ પૂર્વજનના તેની એક જ પત્નીઓથી થયેલા સંતાનો હોય તારે તેઓ પરસ્પર એક વોહીનું સગપણું અને જાયારે તેઓ એક જ પૂર્વજનના પણ તેની જુદી જુદી પત્નીઓથી થયેલા સંતાનો હોય ત્યારે, બિન્નોદર સગપણું ધરાવે છે એમ કહેવાય;

(ધ) “એકોદર સગપણું”—જાયારે બે વિકિતઓ એક જ પૂર્વજનના પણ તેના જુદાં જુદાં પતિથી થયેલા સંતાનો હોય ત્યારે તેઓ એકોદર સગપણું ધરાવે છે એમ કહેવાય.

સ્પષ્ટીકરણ.—ખંડો (ગ) અને (ધ)માં, “પૂર્વજ” માં પિતાનો અને “પૂર્વજી” માં માતાનો સમાવેશ થાય છે;

(ચ) “દરાવેલું” એટલે, આ અધિનિયમ ડેફલ કરેલા નિયમોથી હ્યાવેલું ;

(ઝ) (૧) કોઈપણ વિકિતના સંદર્ભમાં “સર્પિડ સગપણું” સંબંધિત વિકિતને પહેલી પેઢી ગણાને ચૂકીની પેઢીએ માતૃપક્ષે ગ્રીજા પેઢી (ગ્રીજા પેઢી સહિત) સુધી અને પિતુપક્ષે પાંચમી પેઢી (પાંચમી પેઢી સહિત) સુધી વિસ્તરે છે ;

(૨) બે વિકિતઓ પેકી એક વિકિત, સર્પિડ સગપણની મર્યાદામાં બીજી વિકિતની પેઢીગત પૂર્વજ હોય અથવા સર્પિડ સગપણની મર્યાદામાં હોય તેવા તેમનો પેઢીગત એક પૂર્વજ હોય તો, બે વિકિતની એક-બીજાના “સર્પિડ” છે એમ કહેવાય;

(૩) “સગપણની પ્રતિબંધિત પેઢીઓ”—નીચે પ્રમાણેનું સગપણ હોય તો, તે બે વિકિતનો “સગપણની પ્રતિબંધિત પેઢીઓ” સગપણ ધરાવે છે એમ કહેવાય.—

(૧) એક વિકિત, બીજી વિકિતની પેઢીગત પૂર્વજ હોય; અથવા

(૨) એક વિકિત બીજી વિકિતના પેઢીગત પૂર્વજની અથવા વંશજની અગાઉ પત્ની કે પત્તિ હોય; અથવા

(૩) એક વિકિત, બીજી વિકિતના ભાઈની અથવા પિતા કે માતાના ભાઈની અથવા પિતામહ કે માતામહ અથવા પિતામહી કે માતામહીના ભાઈની અગાઉ પત્ની હોય; અથવા

(૪) તે બંની વિકિતનો ભાઈબહેન, કાકે-ભાગ્રીજી કે માર્મા-ભાગ્રીજી અથવા હોઈ ભાગ્રીજે કે માર્મા ભાગ્રીજે / હોય અથવા મામા-હોઈના અથવા કાક-કાકના અથવા માસી-માસીના સંતાનો હોય ;

સ્પષ્ટીકરણ :— ખંડો (ઝ) અને (ઝ)ના હેતુએ માટે સગપણમાં નીચેના સગપણનો સમાવેશ થાય છે—

(૧) એક વોહીનું તેમના બિન્નોદર અથવા એકોદર સગપણ ;

(૨) ઔરથ તેમના અનોરથ વોહીનું સગપણ ;

(૩) વોહીનું તેમના દસ્તક સગપણ ;

અને તે ખંડોમાં આવતા સગપણ સૂચક તમામ શરૂઆતનો અર્થ તદ્દનુસાર કરવો જોઈએ.

૪. આ અધિનિયમમાં અન્યથા રૂપી રીતે જોગવાઈ કરી ન હોય તે સિવાય,-

(ક) આ અધિનિયમના આરંભની તરત પહેલાં અમલમાં હોય તેવા હિન્દુ કાયદાનો કોઈ પાડ, નિયમ અથવા તેનું અશ્વિટન અથવા વે કાયદાના બાય નીકે કોઈ રિવાજ અથવા પ્રથા, આ અધિનિયમમાં જે બાળત ગાડે જોગવાઈ શ્રી હોય તે બાબત અંગે અમલમાં રહેશે નહિ;

(ખ) આ અધિનિયમના આરંભની તરત પહેલાં અમલમાં હોય તેવા બીજો કોઈ કાયદો, આ અધિનિયમમાં જણાવેલી કોઈપણ જોગવાઈ સાથે અસરગત હોય તેટબે અંગે અમલમાં રહેશે નહિ.

અધિનિયમની
કાંઈપણ
અધિકાર.

હિન્દુ લગ્નો

૫. નાણીની શરતોનું પાલન થાય તો કોઈપણ બે હિન્દુઓ વગ્યે વિધિસર લગ્ન થઈ શકશે : -

હિન્દુ લગ્ન
માટેની શરતો.

(૧) લગ્ન વખતે, બન્ને પક્ષકારોમાંથી, પુરુષને બન્ની અને બીજીની પતિ અથવા લોવો જોઈએ નહિ;

(૨) લગ્ન વખતે, બન્નેમાંથી કોઈ પક્ષકાર,

(૩) અસ્થિર મગજના પરિષુષે કાયદેસરની સંમતિ આથવામાં અસરથી ન હોવો જોઈએ; અથવા

(૪) કાયદેસરની સંમતિ આપવામાં સમર્થ હોય તો પણ, ઓવા પ્રકારની કે બેટલી હઠે માનસિક વિકૃતિથી પીડાતી ન હોવી જોઈએ કે, તે લગ્ન અને પ્રજ્ઞાતપાદન માટે અયોધ્ય હોય; અથવા

(૫) તેને પાગલપન અથવા અપસમારનો ફરી કુરીને હુમલો આવતો ન હોય;

(૬) લગ્ન વખતે વરે એકવીસ વર્ષ અને કન્યાએ આઢાર વર્ષ પૂરાં કર્યા હોવાં જોઈએ;

(૭) પક્ષકારો સગપણની પ્રતિબંધિત પેટીનું સગપણ ધરાવતા હોવા જોઈએ નહિ, સિવાય કે તેઓ પેંકી દરેકને લાગુ પડતા રિવાજ અથવા પ્રથાથી તેનો બન્ને વગ્યે લગ્નની દૂટ હોય ;

(૮) પક્ષકારો, એકબીજાના સંપિડ હોવા જોઈએ નહિ, સિવાય કે તેઓ પેંકી દરેકને લાગુ પડતા રિવાજ અથવા પ્રથાથી તેઓ બન્ને વગ્યે લગ્નની દૂટ હોય.

(૯)

* * * * *

૬. [લગ્ન માટેનું વાલીપણ] બાળલગ્ન પ્રતિબંધ (ચુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૮ (સન ૧૯૭૮ના ૨૩) ની કલમ ૬ અને અનુસૂચીથી ૨૮ કરી. (૧-૧૦-૧૯૭૮થી અમલી.)

૭. (૧) લગ્નના કોઈપણ એક પક્ષકારના દૃઢિગત કિયા અને વિધિ અનુસાર હિન્દુ લગ્ન થઈ શકશે.

હિન્દુ
લગ્નની
વિધિઓ.

(૨) એવી કિયા અને વિધિમાં ચુંચપદ્દી (ઓટલે કે પવિત્ર અભિન સમક્ષ વર-કન્યાએ સંયુક્ત રીતે સાત પગલાં ભરવાને તે) નો સમાવેશ થતો હોય, તાં સાતમણું પગલું ભરવામાં આવે એટલે લગ્ન સંપૂર્ણ અને બંધનકર્તા થાય છે.

૮. (૧) હિન્દુ લગ્નોની સાધિની સરળતાથી થઈ શકે ને માટે, એવા લગ્નના પક્ષકારો પોતાના લગ્ન અંગેની વિગતો આ માટે રાખેલા હિન્દુ લગ્ન રનિસ્ટરમાં કાયદામાં આવે તેવી રીતે જાને શરતે નોંધાવી શકે એવી જોગવાઈ કરતા નિયમો રાજ્ય સરકાર કરી શકશે.

હિન્દુ
લગ્નોની
નોંધાવી.

(૨) પેટા-કલમ (૧)માં ગમે તે માઝુર હોય તે છતાં, રાજ્ય સરકારનો એવો અભિપ્રાય થાય કે એમ કરવું જરૂરી અથવા દીઠ છે, તો રાજ્ય સરકાર તમામ કેસમાં અથવા નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે ને કેસમાં, રાજ્યમાં અથવા તેનો કોઈપણ ભાગમાં, પેટા-કલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત વિગતો નોંધાવી કરજિયાત રહેશે એવી જોગવાઈ કરી શકશે અને એવો કોઈ આદેશ કાઢવામાં આવ્યો હોય તારે, આ માટેના કોઈ નિયમનું ઉલ્લંઘન કરનાર વિકિત પરિણામ દુષીના દંડની શિક્ષાને પાત્ર થશે.

(૩) આ કલમ હેઠળ કરેલા તમામ નિયમો તે કરવામાં આવ્યા પછી બન્ની ત્વરાએ રાજ્ય વિધાનમંડળ સમક્ષ મુક્તા જોઈશે.

(૪) હિન્દુ લગ્નનું રનિસ્ટર તમામ વાજબી સમે તપાસણી માટે ખુલ્લું રહેશે અને તે રનિસ્ટર, તેમાં નોંધાવી કથનાના પૂરવા તરીકે ગ્રાહ્ય રહેશે અને અરજી ઉપરથી તે રનિસ્ટરમાંના પ્રમાણિત ઉત્તરા, રનિસ્ટરએ પોતાને કાયદાની શ્રી મણ્યેથી આપવા જોઈશે.

(૫) આ કાયદમાં ગમે તે મજફૂર હોય તે છતાં, નોંધ કરવામાં આવી ન હોય તેવા કોઈપણ જિન્દુ લગ્નની કાયદેસરતાને કોઈ રીતે અસર થશે નહિં.

દામપત્ર ઉક્કોનું પુનઃ સ્થાપન અને ન્યાયિક અલગતા

**દામપત્ર ઉક્કોનું
પુનઃસ્થાપન.**

૬. પતિ અથવા પતનીએ વાજબી કારણ વિના બીજોનો સહવાસ છોડી દીવા હોય ત્યારે, નારાજ શૈખેલી વિકિત દામપત્ર ઉક્કા પુનઃસ્થાપન માટે, નિર્દાસનાંની ન્યાયાલયને અરજ કરી શકશે અને એવી અરજમાં કરેલાં કષણો સાથી છે એવી અને અરજ નામંજૂર કરવાનું કોઈ કાયદેસર કારણ નથી, એવી ખાતરી થયેલી, તે ન્યાયાલય તદ્દનુસાદ દામપત્ર ઉક્કા પુનઃ સ્થાપન માટે હુકમનામું કરી શકશે.

સ્પષ્ટીકરણ.—સહવાસ છોડી દેવા માટે વાજબી કારણ છે એવો પ્રશ્ન ઉકે ત્યારે વાજબી કારણ સાચિત કરવાની જવાબદી જેણે સહવાસ છોડી દીવા હોય તે વિકિતની રહેશે.

(૨)

* * * *

**ન્યાયિક
અલગતા.**

૭૦. (૧) આ અધિનિયમના આરંભ પહેલાં અથવા પછી, વિધિસર થયેલાં લગ્નનો કોઈ પક્ષકાર, કલમ ૧૩ની પેટા-કલમ (૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલી કોઈપણ કારણ માટે અને પતનીની બાબતમાં, તેની પેટા-કલમ (૨)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા કોઈપણ કારણ માટે પણ, ધૂળાછેડા વેવા માટે જેના આધારે અરજ કરી શકાય તે આધાર તરીકે ન્યાયિક અલગતા માટેના હુકમનામાં માટે અરજ કરી શકશે.

(૨) ન્યાયિક અલગતા માટેનું હુકમનામું થઈ ગયું હોય ત્યારે, પ્રતિવાદી સાથે દંપતીઓને રહેવાની અરજદાર માટે કોઈ જવાબદી રહેશે નહિં, પરંતુ કોઈ એક પક્ષકાર અરજ દ્વારા અરજ કરે એટલે, અને આવી અરજમાં કરેલ કથનની સત્યતાની ખાતરી થયેલી, ન્યાયાલય, ગોત્પત્રને ન્યાયી લાગે તો અને તેમ કરવાનું વાજબી લાગે તો, તે હુકમનામું રદ કરી શકશે.

લગ્ન રદભાત્તલ થવા અને ધૂળાછેડા બાબત

૨૯ લગ્નનો.

૭૧. આ અધિનિયમના આરંભ પછી વિધિસર કરવામાં આવેલાં તોઈ લગ્નમાં કલમ પના ખંડ (૧), (૪) અને (૫) માં નિર્દિષ્ટ કરેલી કોઈ શરતનું ઉલ્લંઘન થતું હોય, તો તે લગ્ન રદભાત્તલ થશે અને લગ્નના કોઈ પક્ષકારે બીજા પક્ષકાર વિરુદ્ધ તે અંગે કરેલી અરજ ઉપરથી, રદ હરાવતાં હુકમનામાથી તેને રદભાત્તલ જહેર કરી શકશે.

**૨૮ થવાને
પાત્ર લગ્નનો.**

૭૨. (૧) આ અધિનિયમના આરંભ પહેલાં અથવા પછી વિધિસર કરવામાં આવેલ કોઈ લગ્ન, નીચે જણાવેલા કોઈપણ કારણે રદ થવાને પાત્ર ગણાશે અને રદ હરાવવાના હુકમનામાથી તેને રદભાત્તલ કરી શકશે:-

(ક) પ્રતિવાદી નપુસક હોવાના કારણે, લગ્ન સંપૂર્ણ થવા ન હોય ; અથવા

(ખ) લગ્ન, કલમ ૫ ના ખંડ (૨) માં નિર્દિષ્ટ કરેલી શરતનું ઉલ્લંઘન કરીને કરવામાં આવ્યું હોય ; અથવા

(ગ) અરજદારની સંમતિની અથવા ‘બાળલગ્ન પ્રતિનિધિ (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૮’ ના આરંભની તરત જ પહેલાં વિદ્યમાન હતી તે રીતે કલમ ૫ હેઠળ અરજદારના લગ્ન માટેના વાલીની સંમતિની આવશ્યકતા હોય ત્યારે તે વાલીની સંમતિ બળજાબદીશી અથવા વિધિના પ્રકાર પ્રમાણે કે પ્રતિવાદીના સંબંધિત આવશ્યક હકીકત અથવા સંઝેગ પરમાણે, કપટથી મેળવવામાં આવી હોય ; અથવા

સુન
૧૯૭૮નો
રજી.

(ઘ) પ્રતિવાદી, લગ્ન સમયે અરજદાર સિવાયની બીજી કોઈ વિકિતથી સગર્ભ હોય.

(૨) પેટા-કલમ (૧)માં ગમે તે મજફૂર હોય તે છતાં, લગ્ન રદભાત્તલ કરવા માટેની કોઈપણ અરજ-

(ક) નીચે પ્રમાણે હોય, તો પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (૨) માં નિર્દિષ્ટ કરેલા કારણે સ્વીકારી શકશે નહિં-

(૧) યથાપ્રસંગ બળનો પ્રયોગ બંધ થવા બાદ અથવા કપટની જાણ થવા બાદ અરજદાર પોતાની સંપૂર્ણ

(૨) યથાપ્રસંગ, બળનો પ્રયોગ બંધ થવા બાદ અથવા કપટની જાણ થવા બાદ અરજદાર પોતાની સંપૂર્ણ

(અ) ન્યાયાલયને નીચે પ્રમાણે ભાતરી ન થાય તે પેટા-કલમ (૧)ના ખંડ (૬)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા કારણે સ્વીકારી શક્યાંત્રી નહિ કે-

(૧) કહેવામાં આવેલી હકીકતોથી અરજદાર લગ્ન વખતે આવાત હતો;

(૨) આ અધિનિયમના આરંભ પહેલાં વિધિસર કરવામાં આવેલા લગ્નની બાબતમાં તેવા આરંભથી એક વર્ષની અંદર અને તેવા આરંભ પછી વિધિસર કરવામાં આવેલા લગ્નની બાબતમાં લગ્નની તારીખથી એક વર્ષની અંદર કાર્યવાહી કરવામાં આવી છે; અને

(૩) લુકમનામા માટે સદરહુક કારણો હોવાની અરજદારને જાણ થાય પછી અરજદારની સંમતિથી લગ્ન સંભાગ કરવામાં આવ્યો ન હત્ય.

૧૩. (૧) પતિ અથવા પત્નીએ કરેલી અરજ ઉપરથી આ અધિનિયમના આરંભ પહેલાં આથવા પછી દ્યુટીઓ. વિધિસર થયેલાં લગ્નનો વિદ્યેષ દ્યુટીઓ માટેના લુકમનામાથી નીચેના કારણે કરી શક્યો, જે બીજા પેશકરે,-

(૧) વિધિસર લગ્ન કર્યા પછી, પોતાના પતિ કે પત્ની સિવાયની બીજી કોઈ વ્યક્તિત સાથે સ્વેચ્છાથી મેચુન કર્યુ હોય ; અથવા

(૧૫) વિધિસર લગ્ન કર્યા પછી, અરજદાર સાથે કુર પર્તન કર્યુ હોય ; અથવા

(૧૬.) અરજ કર્યા પહેલાના તરતના બે વર્ષથી ઓછી ન હોય તેટલી સતત મુદ્દા સુધી અરજદારને ત્યજ દીધા હોય ; અથવા

(૨) ધર્માન્તર કરવાથી હિન્દુ રહો ન હોય ; અથવા

(૩) તે, અસાધ્ય હોય તેવા અસ્વિર મગજનો હોય અથવા સતત કે સમયાંતરે એવા પ્રકારની અને એટલી હદ સુધી માનસિક આસ્વસ્થતાથી પીડાતો હોય કે અરજદાર પ્રતિવાદી સાથે રહે તેવી વાજબી અપેક્ષા રાખી શકાય નહિ.

સ્પષ્ટીકરણ—આ ખંડમાં—

(૩) “માનસિક અસ્વસ્થતા” એટલે માનસિક બિમારી, મગજનો આપૂર્ણ કે રૂંધાર્યેલ વિકાસ કે મનોવિકૃતિ આથવા મગજની કોઈ ચાન્ય અસ્વસ્થતા કે માનસિક અશક્તતા અને તેમાં શુન્ય મનસ્કપણાનો સમાવેશ થાય છે;

(૪) “મનોવિકૃતિ” એટલે મગજનો સતત વિકાર આથવા આશક્તિ (તેમાં બુધ્ધિની મંદતા હોય કે ન હોય) જેના પરિણામે બીજા પક્ષ ગ્રંથે અસામાન્ય આફક્ટ કે ગંભીર રીતે બેન્જવાબદાર વર્તન થાય અને તેના માટે તૃબીબી ઉપયાર આવશ્યક હોય કે ન હોય અથવા એવા ઉપયાર ત્વરીત અશર કરે તેવો હોય કે ન પણ હોય ; અથવા

(૫) તે, તાત્ર અને અસાધ્ય રક્તપિતથી પીડાતો હોય ; અથવા

(૬) સંસર્જનન્ય ચેપથી ગુપ્ત ચેગથી પીડાતો હોય ; અથવા

(૭) કોઈ ધાર્મિક સંપ્રદાયમાં જોડાઈને સંસાર ત્યાગી દીધા હોય ; અથવા

(૮) જે વ્યક્તિઓએ તે પક્ષકાર હ્યાત હોય તો સ્વાભાવિક રીતે તે વિષે સાંભળ્યુ હોતે વ્યક્તિઓએ, ચાત વર્ષ કે તેથી વધુ મુદ્દા સુધી, તેના હ્યાત હોવા વિષે સાંભળ્યુ ન હોય.

સ્પષ્ટીકરણ—આ પેટા-કલમમાં, “ત્યજ દેવું” એટલે લગ્નના બીજા પક્ષકારે વાજબી કારણ વિના અને એવા અથવા પક્ષકારની સંમતિ વિના એવા પક્ષકારની ઈચ્છા વિરુદ્ધ અરજદારને ત્યજ દીધા હોય અને તેમાં, લગ્નના બીજા પક્ષકારે, જાણુબુઝીને કરેલી અરજદારની ઉપેક્ષાનો સમાવેશ થાય અને તેના વ્યકરણી રૂપાંતરો તથા સમુલીય શબ્દપ્રયોગાનો અર્થ, તદનુસાર થશે.

* * * * *

(૧ક) આ અધિનિયમના આરંભ પહેલા કે પછી વિધિસર થૈલા લગ્નનો કોઈ એક પક્ષકાર નીચેના કારણે પણ ધૂટાછેડા માટેના હુકમનામાંથી લગ્નવિચ્છેદ માટે અરજ કરી શકશે—

(૧) જે કાર્યવાહીમાં તેઓ પક્ષકારો હોય તેમાં ધૂટાછેડા માટેનું હુકમનામું થયા પછી એક વર્ષ કે તેથી વધુ મુદ્દત સુધી લગ્નના પક્ષકારોએ ઠપતીભાવે રહેલાનું શરૂ કર્યું ન હોય; અથવા

(૨) જે કાર્યવાહીમાં તેઓ પક્ષકારો હોય તેમાં દામ્પત્ય હક્કના પુનઃ સ્થાપન માટેનું હુકમનામું થયા પછી એક વર્ષ કે તેથી વધુ મુદ્દત સુધી લગ્નના પક્ષકારો વચ્ચે દામ્પત્ય હક્કનું પુનઃ સ્થાપન થયું ન હોય.

(૨) ધૂટાછેડા માટેના હુકમનામાંથી પોતાના લગ્નનો વિચ્છેદ કરવા માટે કોઈ પત્ની પણ નીચેના કારણે અરજ રજૂ કરી શકશે—

(૧) આ અધિનિયમના આરંભ પહેલા વિધિસર કરવામાં આવેલા લગ્ન બાબતમાં, તેના પતિએ તેવા આરંભ પહેલાં પીળનું લગ્ન કર્યું હોય અથવા અરજદારનું લગ્ન થયું તે વખતે તેવા આરંભ પહેલા તેનાપતિએ જેની સાથે લગ્ન કર્યો હોય એવી બીજી પત્ની હ્યાત હોય :

પરંતુ જેનાથી કોઈપણ પ્રસંગે, અરજ કરતી વખતે તે બીજી પત્ની હ્યાત હોવી જોઈએ; અથવા

(૨) વિધિસર લગ્નથાં પછી પતિ બળાત્કાર માટે સુષ્ટિકમ વિરુદ્ધના સંભોગ માટે અથવા પણ સાથે સંભોગ માટે, દોષિત થયો હોય; અથવા

(૩) 'હિન્દુ દટક વિધાન' અને ભરાણ પોપણ અધિનિયમ, ૧૮૫૮ની કલમ ૧૮ હેઠળ ના કોઈ દાવામાં અથવા હૈન્જારી કાર્યરીતિ અધિનિયમ, ૧૮૭૩નો કલમ ૧૨૫ હેઠળની (અથવા હૈન્જારી કાર્યરીતિ અધિનિયમ, ૧૮૮૮ની તત્ત્વસામાન કલમ ૪૮૮ હેઠળની) કોઈ કાર્યવાહીમાં પત્નીને ભરાણ પોપણ આપવા પતિની વિરુદ્ધ યથાપ્રસંગ, હુકમનામું અથવા હુકમ થયો હોવા છતાં, તે અલગ રહેતો હતી એને આવું હુકમનામું અથવા હુકમ થયાના એક વર્ષ કે તેનાથી વધારે સમય સુધી પક્ષકારોની વચ્ચે સહયોગ શરૂ થયો નથી ;

સન	૧૮૫૮નો
૭૮મો	૭૮મો
સન	૧૮૭૩નો
૨૫૮	૨૫૮
સન	૧૮૮૮નો
૫૮મો	૫૮મો

(૪) તેનું લગ્ન (લગ્નની પરિપૂત્રિ થઈ હોય કે ન હોય) તેની પંદર વર્ષની ઉમર પૂરી થયા પહેલાં વિધિસર થયું હતું એને તેની પંદર વર્ષની ઉમર પૂરી થયા પછી પણ અઢાર વર્ષની ઉમર થયા પહેલા ફારણતો આપી દીધી હતી.

સન	૧૮૭૩નો
૬૮મો	૬૮મો

સ્પષ્ટીકરણ.—આ ખંડ, 'લગ્ન કાયદા (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૮૭૩' ના આરંભ પહેલા કે પછી, લગ્ન કર્યા હોય તેને લાગુ પડશે.

ધૂટાછેડાની
કાર્યવાહી-
ઓમાં
વૃક્ષિક
રાહત.

૧૫ક. આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં કલમ ૧૩ની પેટા-કલમ (૧)ના ખંડો (૨), (૬) અને (૭)માં નાણાવેલા આધારો પર અરજ કરવામાં આવેલી નાણાઈ હોય તેટબે સુધી હોય તે સ્વિવાય, ધૂટાછેડાના હુકમનામાં લગ્ન વિચ્છેદ માટેની અરજ ઉપર ન્યાયાલય, કેસના સંબંધો ધ્યાનમાં લઈને, તેમ કરવાનું ન્યાયી ગણે તો, ન્યાયિક અલગતા માટે હુકમનામું કરી શકશે.

સન	૧૮૭૩નો
૬૮મો	૬૮મો

૧૭ખ. (૧) આ અધિનિયમની જોગવાઈઓને આધીન રહીને ધૂટાછેડાના હુકમનામાં દ્વારા લગ્ન વિચ્છેદ માટેની આરજ, આવું લગ્ન કાયદા (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૮૭૩ની ના આરંભ પહેલાં કે પછી, વિધિસર કર્યું હોય તો પણ એક વર્ષ કે તેથી વધારે મુદ્દત માટે જેઓ અલગ રહ્યા હોય, તેઓ સાથે રહી શકે જોમ ન હોય એને તેઓએ પરસ્પર કંબુલ કર્યું છે કે લગ્ન વિચ્છેદ કરવો જોઈએ તો આધારે લગ્નના ઉલ્ય પક્ષકારો નિલ્વાન્યાલય સમક્ષ રજૂ કરી શકશે.

સન	૧૮૭૩નો
૬૮મો	૬૮મો

(૨) પેટા-કલમ (૧)માં ઉલ્લેખદી અરજ રજૂ કર્યાની નારીભથી છ મહિનાથી વહેલું નહિ એને સંદરહું નારીભથી અઠાર મહિનાથી માંદું નહોય એરોતે, એ સમય દરમિયાન બંને પક્ષકારો વતી પોતાની મેળ અરજ પાછી જેંચવામાં ન આવે તો, ન્યાયાલય, પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી એને પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી તપાસ કર્યા પછી, પોતાને ખાતરીથાય કે લગ્ન વિધિસર કરવામાં આવું હતું એને અરજમાં ખાતરીપૂર્વક કહેલું સાચું છે તો, હુકમનામાની નારીભથી અમલમાં આવે એરોતે લગ્ન વિચ્છેદ જાહેર કર્યાનું ધૂટાછેડાનું હુકમનામું કરી શકશે.

સન	૧૮૭૩નો
૬૮મો	૬૮મો

૧૮. (૧) આ અધિનિયમમાં ગમે તે મનજૂર હોય છતાં, ધૂટાછેડા માટેના હુકમનામાંથી લગ્ન વિચ્છેદ માટેની અરજ તે અરજ કરવાની નારીએ લગ્નની નારીભથી એક વર્ષ પૂરું થયું ન હોય તો, કોઈપણ ન્યાયાલયી તે સ્વીકારી શકશે નહિ.

સન	૧૮૭૩નો
૬૮મો	૬૮મો

લગ્ન થયા
પછીના
એક વર્ષની
અંદર.
ધૂટાછેડા
માટેની
અરજ કરી
શકશે નહિ.

પરતું તે અર્થે ઉચ્ચ-ન્યાયાલય કરે તે નિયમો અનુસાર કરેલી જારન ઉપરથી, ન્યાયાલય સદરહુ બાબતમાં અરજાદારને વેક્ટી પછી આસ્તાધારણ હૃદામારી અથવા પદ્તિવાદના આસ્તાધારણ હુરાવયણને કારણે લગ્નની તારીખથી એક વર્ષ વીતોળ્ય તે પહેલા અરજા કરવાની ઘૂટ આપી શકશે, પણ અરજાની સુનાવણી વખતે ન્યાયાલયને એમ લગ્ને કે આરજાદારે સદરહુ કેસના સવક્કા અંગે પોતી રજુઆત કરેન અથવા કંઈ ઘૂપાવીને જારન કરવાની પરનવાળી મેળવી છે, તો ન્યાયાલય, પોતે જે હુકમનામું કરી આપે, તો, લગ્નની તારીખથી રોક ર્દી પૂરું ન થાય ત્યાં સુધી, તે હુકમનામું આમલી બનશે નહિ ઓ શરતે તેમ કરી શકશે અથવા પોતીની રીતે, કાઢી નાખલ અરજાના સમબન્ધમાં કંહપામાં આવી હોય તે જ અથવા મુજબત: તે જ એકિકો ઉપરથી સદરહુ એક વર્ષ પૂરું થયા પણ કરવાનાં આવે તેવા કોઈ અરજાને બાધ આવ્યા વગર, સદરહુ અરજા કાઢી નાંખી શકશે.

(૨) લગ્નની તારીખથી એક ર્દી પૂરું થયા પહેલાં ઘૂટાછેડા માટેની અરજા રજુ કરવાની પરનવાળી માટેની આ કલમ હેઠળની કોઈ અરજીનો નિકાલ કરતી વખતે, ન્યાયાલયે લગ્નથી થયેલા સંતાનોનું હિત અને સદરહુ એક વર્ષ પૂરું થયા પહેલા પદ્તિવાદાની વચ્ચે સમાધાન થવાનો વાનથી સંબલ છે કે નહિ તે પ્રશ્ન ધ્યાનમાં વવા લેજશે.

૧૫. ઘૂટાછેડા માટેના હુકમનામાથી લગ્નનો વિચ્છેદ થયો હોય અને હુકમનામા સામે કંતો આપીલ કરવાનો એક ન હોય અથવા એવા એક હોય તો આપીલ રજુ થયા કિના આપીલ કરવાની મુદ્દત વીતી ગઈ હોય અથવા આપીલ રજુ કરી હોય અને તે કાઢી નાંખવામાં આવી હોય તારે બેમાંથી કોઈ પકાકાર પુર્ણલગ્ન કરે તો, તે કાયદેસર ગણ્યાશે.

ઘૂટાછેડા
લીધાલી
વિકિનિયો
કુયારે
પુનર્લગ્ન
કરી શકે ?

સન ૧૯૭૬-
મો ૬૮૦૮.

૧૬. (૧) કલમ ૧૧ હેઠળ રદબાતલ લગ્ન હોવા છતાં, લગ્ન કાયદેસરના હોય તો, એવા લગ્નનું ઔરસ હોય તેનું કોઈ બાળક, 'લગ્ન કયાદા (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૬' ના આર્યા પહેલા અથવા પછી, આંદું બાળક જન્મયું હોય તો, અને આ અધિનિયમ હેઠળ તે લગ્નના સંબંધમાં લગ્નની રદબાતલતા મંજૂર થઈ હોય કે ન થઈ હોય અથવા આ અધિનિયમ હેઠળની અરજા ઉપરથી હોય તે સિવાય, લગ્ન રદ કર્યા હોય કે ન કર્યા હોય તો, તે ઔરસ ગણ્યાશે.

રદ અથવા
રદ
થથાને પાત્ર
લગ્નનોથી
થયેલા
બાળકની
ઔરસતા.

(૨) કલમ ૧૨ હેઠળ રદ કરી શકાય એવા લગ્નના સંબંધમાં તે રદબાતલ કરવાનું હુકમનામું મંજૂર થયું હોય ત્યારે હુકમનામું થયા પહેલાં જન્મેલું અથવા ગર્ભસ્થ બાળક, લગ્ન રદ કરવાને બદલે હુકમનામાની તારીખે લગ્ન વિચ્છેદ થઈ ગયો હોય તો, લગ્નના પકાકારોનું જે બાળક ઔરસ બાળક ગણ્યાત, તે બાળક, રદબાતલ હોવાનાં હુકમનામું થયું હોવા છતાં, તેમનું ઔરસ બાળક છે એવ ગણ્યાશે.

(૩) પેટો-કલમ (૧) ગાથવા પેટો-કલમ (૨)માંના કોઈપણ મજફૂરનો અર્થ, રદ હોય, અથવા કલમ ૧૨ હેઠળ રદબાતલના હુકમનામાંથી ગેરકાયદેસર જાહેર કર્યું હોય તેવા લગ્નથી થયેલું કોઈ બાળક, તેના માતા-પિતા સિવાય, બાળ કોઈ વિકિની મિલકતના એક અથવા મિલકત માટે આ અધિનિયમ કર્યો ન હોય તો, આંદું બાળક, પોતાના માતા-પિતાનું ઔરસ બાળક ન હોવાના કારણે, જે હંપ્રાખ, કરી શકત નહિ અથવા સંપાદન કરી શકત નહિ તેવો એક પ્રાપ્ત કરતું હોય એવો અર્થ કરવામાં આવશે નહિ.

દ્વિપત્તિવ
અથવા
દ્વિપત્તીવ
માટેની શિક્ષા.

૧૭. આ અધિનિયમના આર્યા પછી, જે હિન્દુઓ વચ્ચે વિધિસર થયેલું કોઈપણ લગ્ન, જે એવા લગ્નની તારીખે બેમાંથી કોઈ પકાકારને પતી અથવા પત્ની હુદાત હોય, તો રદ ગણ્યાશે; અને ભારતના હેઠલારી અધિનિયમની કલમો ૪૮૪ અને ૪૮૫ ની જોગવાઈઓ તદ્દનુસાર લાગુ પડશે.

હિન્દુ લગ્ન
માટેની
અમૃક બોજ
શરતોના
ઉલ્લંઘન
માટેની
શિક્ષા.

૧૮. કલમ પના ખંડો (૩), (૪) અને (૫)માં નિર્દિષ્ટ કરેલી શરતોનું ઉલ્લંઘન કરીને, આ અધિનિયમ હેઠળ પોતાનું વિધિસર લગ્ન કરવે એવી દરેક વિકિત-

(ક) કલમ પના ખંડ (૩) માં નિર્દિષ્ટ કરેલી શરતોનું ઉલ્લંઘન થયું હોય તે પ્રસંગે પંદર દિવસ સુધીની સાચી કેન્દ્રી અથવા એક હજાર ડ્રિપિયા સુધીના દંડની અથવા તે બને શિક્ષાને પાત્ર થશે;

(ખ) કલમ પના ખંડ (૪) અથવા ખંડ (૫) માં નિર્દિષ્ટ કરેલી શરતોનું ઉલ્લંઘન થયું હોય તે પ્રસંગે, એક મહિના, સુધીની સાચી કેન્દ્રી અથવા એક હજાર ડ્રિપિયા સુધીના દંડની અથવા તે બને શિક્ષાને પાત્ર થશે,

* * *

(ગ)

હક્કુમત અને કાર્યરીતિ

૧૯. આ અધિનિયમ હેઠળ કરવાની દરેક અરજા, જે નિર્બલા ન્યાયાલયની સાધારણ આસલ દીવાની હક્કુમતની સ્થાનિક હફની અંદર-

કાય
ન્યાયાલયને
અરજા કરવી
લેજશે.

(૧) લગ્ન વિધિસર કરવામાં આવું હતું; અથવા

(૨) અરજા રજુ કરતી વખતે, પ્રતિવાદી રહેતો હોય; અથવા

(૩) લગ્નના પકાકારો છેલ્લે સાથે રહેયા હોય; અથવા

(૪) અરજદાર, અરજ રન્ડુ કરતી વખતે રહેતો હોય તે પ્રસંગે પ્રતિવાદી તે ચુમયે આ અધિનિયમ ને પ્રદેશમાં અમલી હોય તે પ્રદેશની બહાર રહેતો હોય અથવા જેણોએ તેના વિષે જે તે હૃતાત હોય તે ચ્યાભાવિક રીતે સાંભળ્યુ હોત જેણોએ તે હૃતાત છે કે નર્હિ તે વિષે સાત વર્ષથી અથવા તથી વધુ સમયથી તેના માટે કોઈ સાંભળ્યુ ન હોય,

તે જિલ્લા ન્યાયાલય સમક્ષા (અરજ) રન્ડુ કરવી જોઈશે.

અરજની.

વિજસો

અને ખરાઈ.

૨૦. (૧) આ અધિનિયમ હેઠળ કરેલી દરેક અરજમાં કેસનો પ્રકાર જેતાં, બને તેટલી સ્પષ્ટતાપૂર્વક ને હડી-કતો ઉપર દાદ મેળવવાના ઝકડાવાનો આધાર હોય તે હકીકતો જાણવાની જોઈશે અને કલમ ૧૧ હેઠળની અરજમાં હોય તે સિવાય, એમ પણ જાણવનું જોઈશે કે અરજદાર અને લગ્નના પક્ષકાર વખતે કોઈ ધૂળી સંત્વસ થયેલ નથી.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળની દરેક અરજમાંના કથનોની અરજદારે અથવા બીજી ઓઈ સક્ષમ વ્યક્તિનો, દાવા અરજની ખરાઈ માટે, ઝકડામાં દરાવેલી રીતે ખરાઈ કરવી જોઈશે. અને સુનાવણી વખતે તેનો પુરાવા તરીકે ઉલ્લેખ કરી શકશે.

સન
૧૯૭૮નો
પમો
અધિનિયમ
લાગુ પાડવા
બાબત.

અમૃતક્ષેપમાં
અરજે
બીજોને
તબદીલ
કરવાની
સર્વી.

સર્વી.

૨૧૫. (૧) જ્યારે—

(ક) કલમ ૧૦ હેઠળ ન્યાયિક અલગતા માટેના હુકમનામા માટે અથવા કલમ ૧૩ હેઠળ છૂટાછેડાના હુકમનામા માટે, અરજ કરતી, આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ અરજ લગ્નના પક્ષકારે હક્કમત ધરાવતી જિલ્લા ન્યાયાલયને કરી હોય, અને

(ખ) ત્યાર પછી, કોઈપણ કારણસર કલમ ૧૦ હેઠળ ન્યાયિક અલગતા માટેના હુકમનામા માટે અથવા કલમ ૧૩ હેઠળ છૂટાછેડાના હુકમનામા માટે અરજ કરતી, આ અધિનિયમ હેઠળની બીજી અરજ લગ્નના અન્ય પક્ષકારે તે જ જિલ્લા ન્યાયાલયને અથવા તે જ રાજ્યમાંના અથવા બીજી રાજ્યના બીજી જિલ્લા ન્યાયાલયમાં કરી હોય,

ત્યારે, એવી અરજોની પેટા-કલમ (૨)માં નિર્દિષ્ટ કર્યા પ્રમાણે તજવીજ કરવી જોઈશે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) જેને લાગુ પડતી હોય તેવા કેસમાં,—

(ક) એવી અરજો એક જ જિલ્લા ન્યાયાલયમાં રન્ડુ કરવામાં આવી હોય તે, તે જિલ્લા ન્યાયાલય બને અરજોની ઈન્સાહી કાર્યવાહી અને સુનાવણી એક સાથે કરી શકશે;

(ખ) અરજે જુદા જુદા જિલ્લા ન્યાયાલયોમાં કરવામાં આવી હોય તે, પહેલી અરજ જ જિલ્લા ન્યાયાલયમાં કરવામાં આવી હોય તે જિલ્લા ન્યાયાલયમાંથી કોઈ દાવો અથવા કાર્યવાહી તબદીલ કરવા માટે, ‘દીવાની કાર્યરીતિ અધિનિયમ, ૧૯૦૮’ હેઠળ સક્ષમ હોય તે, સદરહુ અધિનિયમ હેઠળ, આવી પદીથી કરેલી અરજ તબદીલ કરવા પોતાને સત્તા આપવામાં આવી હોય એ રીતે સત્તા વાપરશે.

(૩) પેટા-કલમ (૨)ના ખંડ (ખ) લાગુ પડતો હોય તેવા કેસમાં, યથાપ્રસંગ, ન્યાયાલય અથવા સરકાર, જે જિલ્લા ન્યાયાલયમાં પહેલી અરજ અનિયુન રહી હોય તે જિલ્લા ન્યાયાલયને પદીની અરજ કરવામાં આવી હોય તે જિલ્લા ન્યાયાલયમાંથી કોઈ દાવો અથવા કાર્યવાહી તબદીલ કરવા માટે, ‘દીવાની કાર્યરીતિ અધિનિયમ, ૧૯૦૮’ હેઠળ સક્ષમ હોય તે, સદરહુ અધિનિયમ હેઠળ, આવી પદીથી કરેલી અરજ તબદીલ કરવા પોતાને સત્તા આપવામાં આવી હોય એ રીતે સત્તા વાપરશે.

સન
૧૯૭૮નો
પમો.

અધિનિયમ
હેઠળની
અરજોની.
ઈન્સાહી
કાર્યવાહી
અને નિકાલ
સંબંધી
આસ
ઓગવાઈ.

(૧) આ અધિનિયમ હેઠળની અરજની ઈન્સાહી કાર્યવાહીના સંબંધમાં ન્યાયના હિતમાં સુસંગત રીતે વ્યવહાર્ય હોય ત્યાંસુધી, કારણોની વેખિત નોંધ કરીને પદીના ટિવસ પછી તે કાર્યવાહી મોક હું રાખવાનું ન્યાયાલયને જરૂરી જાણવાને તે સિવાય, તેવી કાર્યવાહીનું આખરી પરિણામ ન આવે ત્યાં સુધી, તે રોજન-રોજ ચાલુ રાખવામાં આવશે.

(૨) શક્ય તેટલી ન્યાયાલયને આ અધિનિયમ હેઠળની દરેક અરજની ઈન્સાહી કાર્યવાહી કરવામાં આવશે અને પ્રતિવાદી ઉપરની અરજની નોટિસ બજાવ્યાની તારીખથી છ મહિનાની અંદર, ઈન્સાહી કાર્યવાહી સમાપ્ત કરવાને પ્રયત્ન કરવામાં આવશે.

(૩) આ અધિનિયમ હેઠળની દરેક અપીલની શક્ય તેટલી જલ્દી સુનાવણી કરવી જોઈશે અને પ્રતિવાદી ઉપર અપીલની નોટિસ બજાવ્યાની તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર સુનાવણી સમાપ્ત કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવશે.

૨૧ગ. કોઈ અધિનિયમમાં વિરુધ્ધનો ગમે તે મજફૂર હોય તે છતાં, આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈ અરજની ઈન્સાફી કાર્યવાહીમાં કોઈ પૂર્યાવો તે યોગ્ય રીતે સ્ટેમ્પ મારેલો કે નોંધાયેલો નથી એ કારણસર અગ્રાહ્ય થશે નહિએ.

દસ્તાવેજ
પૂર્ણવેજ

૨૨. (૧) આ અધિનિયમ હેઠળની દરેક કાર્યવાહી બંધબારણે ચલાવવી જોઈશે અને ઉચ્ચ ન્યાયાલય અથવા ઉચ્ચતમ ન્યાયાલયના ફેસલા સિવાયની કોઈ કાર્યવાહીને લગતી કોઈ બાબત ન્યાયાલયની પૂર્વ મંજૂરી વિના છાપવાનું કે પ્રસિદ્ધ કરેવાનું કોઈપણ વ્યક્તિની માટે કાયદેસર ગણ્યાશે નહિએ.

કાર્યવાહીની
બંધબારણે
ચલાવવી
અને તે છાપવી
કે પ્રસિદ્ધ
કરી શકાય
નહિએ

(૨) પેટો-કલમ (૧)માંની લેગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને, કોઈ વ્યક્તિ, કોઈ બાબત છાપે અથવા પ્રસિદ્ધ કરે નો, તો, એક હજાર રૂપિયા સુધીના દંડની વિશ્કાને પાત્ર થશે.

કાર્યવાહીની
અપોષાં
હુકમનાંની

૨૩. (૧) આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈ કાર્યવાહીમાં બચાવ કરવામાં આવ્યો હોય કે ન હોય તો પણ, ન્યાયાલયને એવી ખાતરી થાય કે—

(ક) દાદ આપવા માટે કોઈપણ કારણ છે અને અરજદાર, કલમ પના ખંડ (૨)ના પેટો-ખંડ (૩), પેટો-ખંડ (૫) અથવા પેટો-ખંડ (૭)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા આધાર ઉપર તેણે દાદ માંગી હોય તેવા કિસ્તા સિવાય, એવી દાદ મેળવવાના હેતુ માટે પોતાના દોષનો અથવા અસર્મદ્ધતાનો કોઈ રીતે લાભ બેતો નથી, અને

(ખ) અરજ માટેનું કારણ, કલમ ૧૩ની પેટો-કલમ (૧)ના ખંડ (૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલું કારણ હોય ત્યારે, જેના માટે કૃષિયાદ કરી હોય તે કૃષિ અથવા કૃયાઓ અરજદાર કોઈ રીતે સહાયક થયો નથી, તેણે તેના પ્રત્યે મૂકુસંમતિ આપી નથી અથવા તે માટે માફી આપી નથી અથવા અરજ માટેનું કારણ કુરતો હોય, તો અરજદારે કોઈ રીતે તે માટે માફી આપી નથી, અને

(ખા) પરસ્પર સંમતિના આધાર પર છૂટાછેડા લેવામાં આવ્યા હોય, ત્યારે, આવી સંમતિ, બળજબરીથી, કૃપાથી કે અયોગ્ય વગથી લેવામાં આવી નથી, અને

(ગ) (કલમ ૧૩ હેઠળ રજૂ કરેલ અરજ ન હોય તેવી) અરજ પ્રતિવાદી સાથે મેળાપીપણુંથી કરવામાં આવી નથી કે મેળાપીપણુંથી તેના અંગે કામ ચલાવવામાં આવ્યું નથી, અને

(ધ) કાર્યવાહી કરવામાં નિનજદ્વારી અથવા અયોગ્ય વિલંબ કરવામાં આવેલ નથી, અને

(ચ) શા માટે દાદ ન આપવી તેનું કોઈ બીજું કાયદેસર કારણ નથી,

ત્યારે, અન્યથા નહિ પણ આવો ડેસ્મી, ન્યાયાલયે તહેનુસીર હુકમનામું કરી આપીને, એવી દાદ આપવાની રહેશે.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ દાદ આપતો પહેલાં, કેસના સ્વરૂપ અને સંલગ્ન સાથે સુસ્ંચાત રહીને, પક્ષકારો વચ્ચે પુનઃ સમાપ્તાન કરવી આપવાનું શક્ય હોય તેવા દરેક કેસમાં તેમ કરવાનો પૂર્ય પ્રયત્ન કરવાની ન્યાયાલયની પ્રથમ ફરજ રહેશે :

પરંતુ આ પેટો-કલમમાંનો કોઈ મજફૂર, કલમ ૧૩ની પેટો-કલમ (૧)ના ખંડ (૨), ખંડ (૩), ખંડ (૪), ખંડ (૫), ખંડ (૬) અથવા ખંડ (૭)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા કોઈપણ આધાર ઉપર જે કાર્યવાહીમાં દાદ માંગવા ધાર્યું હોય તેવી કોઈ કાર્યવાહીને વાગું પડશે નહિએ.

(૩) આવું પુનઃ સમાધાન કરવાવામાં ન્યાયાલયને સહાય કરવાના હેતુ માટે, પક્ષકાર એનું ઈચ્છે તો અથવા ન્યાયાલયને તેમ કરવાનું ન્યાયી અને યોગ્ય લાગે તો પણ દિવસથી વધુ ન હોય તેવી વાજબી મુદ્ત માટે ન્યાયાલય કાર્યવાહીઓ મુલતવી રાખી શકતો અને આ અર્થે પક્ષકારોએ આપેલ કોઈપણ વ્યક્તિના નામે અથવા પક્ષકારો કોઈ વ્યક્તિનું નામ ન આપે તો ન્યાયાલય નિયુક્ત કરે તેવી કોઈ પણ વ્યક્તિને, એવા નિર્દેશા સાથે જણાવી શકતો કે તેણે તે ન્યાયાલયને આ બાબતે રિપોર્ટ કરવો કે પુનઃ સમાધાન થઈ શકે તેમ છે અથવા થઈ ગયું છે કે નહિ અને ન્યાયાલયે તે રિપોર્ટને યોગ્ય રીતે લખાવા લઈને, કાર્યવાહીનો નિકાલ કરવો જોઈશે.

(૪) ધૂયાછેડાના હુકમનામાથી લગ્ન વિચ્છેદ થયો હોય તેવા દરેક કિસ્સામાં હુકમનામું કરનાર ન્યાયાલયે, દરેક પક્ષકારોને, વિનામૂલ્યે તેની ચોક નકલ આપવી જોઈશે.

ધૂયાછેડા

અન્ય અન્ય

કાર્યવાહી

કોઈપણ પ્રતિ-

કાર્યવાહી માટે

અન્ય

૨૩. ધૂયાછેડા અથવા ન્યાયિક અલગતા અથવા દામત્ય હકના મુનાસ્થાપન માટેની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં, પ્રતિવાદી ગરબદારના જરૂરી, હુરતા અથવા ત્યજીદેવાના આધાર પર આપેલી દાદનો માત્ર વિરોધ જાક્ટીશક્યે નહિ પણ તે આધાર પર આધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ દાદ માટેસામે દાવો પણ કરી શકશે; ચાને ગરબદારના જરૂરી, હુરતા કે તજી દીવાનું સાખિત થાય તો, ન્યાયાલય, પ્રતિવાદીને, તે આધાર પર આવી દાદ માંગેલ અરજ નેણે અથવા દેણી ને રજુ કરી હોય તો, તે અથવા દેણી આ આધિનિયમ હેઠળ ને દાદ માંગવા હક્કાર હોય તેવી કોઈ દાદ આપી શકશે.

કાર્યવાહી

ન્યાય હોય તે

કાર્યવિધાન

કાર્યવ્યોધા

અને

કાર્યવાહીનું

અન્ય

૨૪. આ આધિનિયમ હેઠળની કોઈ કાર્યવાહીમાં ન્યાયાલયને ચોમ જાણાય કે યથાપ્રસંગ એટની અથવા પત્તિ પાસે પોતાના નિનાવ ચાને કાર્યવાહીના નજીવી ખર્ચ પરંતુ સ્વાંત્ર ચાવક નથી, તો એટની અથવા પત્તિની અરજી ઉપરથી કાર્યવાહીનું ખર્ચ આને કાર્યવાહી ચાલુ રહે તે દરમયાન દર મહિને ગરબદારની મેતાની આવક આને પ્રતિવાદીની આવક ધ્યાનમાં લઈને, ન્યાયાલય પોતાને વાજની જાણાય તે રકમ ગરબદારને આપવા માટે પ્રતિવાદીને હુકમ કરી શકશે.

અયમી

બાળકો

બોધાકી આને

અયધ્યાત્મા

૨૫. (૧) આ આધિનિયમ હેઠળ હક્કમત વાપરતું કોઈપણ ન્યાયાલય, કોઈ હુકમનામું કરતી વખતે અથવા તે પછી ગતે ને સમયે, યથાપ્રસંગ એટની અથવા પત્તિને તે હેઠું માટે કરેલી અરજી ઉપરથી પ્રતિવાદીની પોતાની આવક ચાને બીજી મિલકત હોય તો તે, ગરબદારની આવક આને બીજી મિલકત ચાને પક્ષકારોનું વર્તન ચાને કેસના અન્ય સંલોગો ધ્યાનમાં લઈને દેના ભરણયોધાણ ચાને નિવાહ માટે પોતાને ન્યાયી જાણાય રહેવી ઉચ્ચક રકમ અથવા દેણી હ્યાતી ખર્ચની વધુ ન હોય તેવા સમય માટે માસિક કે નિયત મુદ્દતે આપવાની રકમ પ્રતિવાદીનો તેને આપવી હોવો હુકમ કરી શકશે ચાને જરૂરી હોય તો પ્રતિવાદીની સ્થાવર મિલકત ઉપર બોલે રાખીને એવી ચૂકવણી સુરક્ષિત કરી શકશે.

(૨) ન્યાયાલયને ચોવી ખાતરી થાય કે પેટા-કલમ(૧) હેઠળ પોતે હુકમ કર્યા પછી ગમે તે સમયે, બેમાંથી કોઈપણ પક્ષકારના સંલોગોમાં હેરફાર થયો છે, તો બેમાંથી કોઈ પક્ષકારની વિનાંતી ઉપરથી, ન્યાયાલય પોતાને ન્યાયી લાગે તે રીતે તે હુકમમાં હેરફાર કરી શકશે, તે સુધારી શકશે અથવા તેને રદ કરી શકશે.

(૩) ન્યાયાલયને ચોવી ખાતરી થાય કે નેની તરફેણું આ કલમ હેઠળ હુકમ કરવામાં આવેલ હોય તે પક્ષકારે પુનઃલગ્ન કર્યા છે અથવા ચોવો પક્ષકાર એટની હોય તો, તેણે પોતાનું શિથળ સાચયું નથી અથવા એવો પક્ષકાર પત્તિ હોય તો, તેણે કોઈ ચી સાથે લગ્નબાબુ સંલોગ કરેલા છે, તો ન્યાયાલય બેમાંથી કોઈ પક્ષકારની વિનાંતી ઉપરથી, પોતાને ન્યાયી લાગે તે રીતે, તે હુકમમાં હેરફાર કરી શકશે, તે સુધારી શકશે અથવા તેને રદ કરી શકશે.

બાળકોનો

હાવાદો

૨૬. આ આધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં, ન્યાયાલય, સગીર બાળકોના હવાલા, ભરણયોધાણ આને શિક્ષણ ચાંગે શક્ય હોય તો તે નેમની ઈચ્છાઓને અનુકૂળ રહીને, વખતોવખત પોતાની ન્યાયી લાગે તેવા વચ્ચાળાના હુકમો, કરી શકશે ચાને હુકમનામાં તેવી જોગવાઈઓ કરી શકશે ચાને હુકમનામું થયા પછી, આ હેતુથી કરેલી અરજી, સગીર બાળકોના હવાલા, ભરણયોધાણ ચાને શિક્ષણ ચાંગે હુકમનામું મેળવવા માટેની કાર્યવાહી નિકાલ બાબી હોતે ચાને સદરહું હુકમનામાથી અથવા વચ્ચાળાના હુકમોથી કરી શકાય હોત તેવા તમામ હુકમો ચાને જોગવાઈઓ વખતો વખત કરી શકશે ચાને રાગાઉ કરેલા એવા હુકમો ચાને જોગવાઈઓને ન્યાયાલય, વખતોવખત, રદ કરી શકશે, તે મોકૂદ રાખી શકશે અથવા તેમાં ફેરફાર પણ કરી શકશે.

સંવિક્તની

અવસ્થા

૨૭. લગ્ન વખતે અથવા તે અનરસામાં પત્તિ આને એટની બેટ તરીકે મળેલી ને મિલકત તેનો બંનેની સંયુક્ત માલિકીની હોય તે ચાંગે આ આધિનિયમ હેઠળની કાર્યવાહીમાં ન્યાયાલય, હુકમનામામાં ચોતાને ન્યાયી અને યોગ્ય લાગે તેવી જોગવાઈ કરી શકશે.

હુકમનામા
અને હુકમો
આપે આપીલ

૨૮. (૧) આ આધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં ન્યાયાલયે કરેલા તમામ હુકમનામા, પેટા-કલમ(૩)ની જોગવાઈઓને અધીન રહીને, આસલ દીવાની હુકમત વાપરીને કરેલા ન્યાયાલયના હુકમનામા તરીકે અધીન પત્ત થયો અને ન્યાયાલય આસલ દીવાની હુકમત વાપરીને આપેલા ચોતાના ફેસલાની ને ન્યાયાલયમાં સામાન્ય રીતે આપીલ કરી શકશે.

(૨) કલમ ૨૫ અથવા કલમ ૨૬ લેખા આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં નાચાવણે કરેલા હુકમો, પેટા-કલમ (૩)-ની જેગવાઈઓને અધીન રહ્યીને, જે તે હુકમો વચ્ચગાળાના હુકમો ન કોઈ હો, તે અપીવદે ધાત્ર થયે અને ન્યાયાલયે અસુખ દીવાની હક્કુમત વાપરીને આપેલા પોતાના હેંસલાણી ને ન્યાયાલયમાં આમાન રીતે અપીવ કરી શકતું તે નાચાવણ સમલ આવી દરેક અપીવ કરવી જરૂરી.

(૩) ધાત્ર જરૂરના વિષય બાબત આ કલમ હેઠળ કોઈપણ અપીવ થઈ શકયે નહિ.

(૪) આ કલમ હેઠળની દરેક અપીવ, હુકમનામાં અથવા હુકમની તારીખથી ત્રીજે દિવસની મુદ્દતની અંદર કરી શકાયે.

૨૮૫. આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં નાચાવણે કરેલા તમામ હુકમનામાં અને હુકમોનો અમલ, તે સમયે તેની અસલ દીવાની હક્કુમત વાપરીને ન્યાયાલયે ને રીતે હુકમનામાં અને હુકમો કર્મ હતા તે શોંકે, કરવામાં આવશે.

અધ્યાત્મો અને ૨૮ કરવા બાબત.

૨૯. (૧) આ અધિનિયમના આરંભ પહેલાં હિન્દુઓ વચ્ચે વિધિસર થયેલું અને અન્યથા કાયદેસર હોય અધ્યાત્મો તેવું લગ્ન, તેના પણકારો કેવળ એક જ ગોત્રના અથવા પ્રવર્તના હતા અથવા જુદા જુદા ધર્મના, જુદી જુદી શાતિના અથવા એક જ શાતિની જુદી જુદી પેટા-શાતિના હતા તેટલા જ કરણે, બિનકાયદેસર છે અથવા કોઈ સમયે બિનકાયદેસર હતું એમ ગણાશે નહિ.

(૨) આ અધિનિયમના કોઈપણ મજફૂરથી, આ અધિનિયમના આરંભ પહેલાં કે પછી વિધિસર થયેલા હિન્દુ લગ્નનો વિચ્છેદ મેળવવાના રૂંડ માન્ય હક્કને અથવા કોઈ ખાસ અધિનિયમથી મળેલા હક્કને અસુર થયે નહિ.

(૩) આ અધિનિયમના કોઈ મજફૂરથી, આ અધિનિયમના આરંભ વખતે નિકાલ બાઝી હોય તેવી, કોઈ લગ્ન રદ્દબાતલ જાહેર કરવા માટેની અથવા કોઈ લગ્ન રદ્દબાતલ કરવા અથવા તેનો વિચ્છેદ કરવા માટેની અથવા ન્યાપિક અલગતા માટેની, તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદા હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહીને અસર થયે નહિ અને એવી કોઈ કાર્યવાહી, આ અધિનિયમ પસાર થયેલો નથી તેમ ગણીને ચાલુ રાખી શકાશે અને તેનો નિર્ણય કરી શકાશે.

(૪) આ અધિનિયમના કોઈપણ મજફૂરથી, આ અધિનિયમના આરંભ પહેલાં કે પછી ખાસ લગ્ન અધિનિયમ ૧૯૫૪ હેઠળ હિન્દુઓ વચ્ચે વિધિસર થયેલા લગ્નનો અંગેની તે અધિનિયમની જેગવાઈઓને અસર થાય છે એમ ગણાશે નહિ.-

૩૦. [૨૮. કરવા બાબત] ૨૮ કરવા અને સુધારવા બાબત અધિનિયમ, ૧૯૬૦ (સન ૧૯૬૦ના પ્રમા) ની કલમ ૨ અને પહેલી અનુસૂચિથી ૨૮ કરી.